

Η λανθασμένη αντίληψη για την Εκκλησία

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Μάνης

Στούς καιρούς μας πλανᾶται μία λανθασμένη ἢ παρεξηγημένη αντίληψη γιά τήν ἔννοια, τόν σκοπό καί ἐν γένει τόν ρόλο τῆς Ἐκκλησίας. Συγχρόνως ἐμφανίζεται καί ἕνα φρόνημα ἀπαξίωσης καί περιθεωριοποίησης πού ἐνίοτε φθάνει μέχρι καί τοῦ χλευασμοῦ.

•

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μάνης κ. Χρυσοστόμου Γ΄

Πολλές φορές ἀντιμετωπίζεται ἡ Ἐκκλησία ὡς ἕνας Σύλλογος, ὡς ἕνα Σωματεῖο τοῦ ἄρθρου 78 τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικα, ὡς μία οἰανδήποτε θρησκευτικοῦ τύπου Κοινότητα. Λέγονται ἢ γράφονται ἄσχετες φράσεις καί ἀδόκημες λέξεις γιά τήν Ἐκκλησία, καθ' ὅτι ὑπάρχει ἀνεπαρκής γνώση τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὁρολογίας.

Παρουσιάζεται ήμιμάθεια ή και παντελής άγνοια τών Ίερών Μυστηρίων της. Τί τελείται και γιατί τελείται τό Ίερό Μυστήριο είναι ζητήματα θολά και άγνωστα. Έπικρατεί πολλές φορές μία όλως συγκεχυμένη και πλημμελής ιδέα και άποψη γενικότερα περί τής λατρείας στό χώρο τής Έκκλησίας.

Άπό τό άλλο μέρος γίνεται άποδεκτή ή Έκκλησία μέ μία έντελώς χρησιμοθηρική έννοια. Δηλαδή, είναι καλή ή Έκκλησία, ως ένας όργανισμός πού δραστηριοποιείται στήν κοινωνική άλληλεγγύη, στόν τομέα τής πρόνοιας, στήν περίθαλψη τής τρίτης ήλικίας ή ακόμη είναι ένας χώρος γιά συναισθηματικού τύπου έκδηλώσεις, φεστιβάλ μουσικής, δημοτικών χορών και άλλων άπασχολήσεων.

Ός επίσης θέλουμε τήν Έκκλησία, αλλά αύτή νά είναι κλεισμένη στά λεγόμενα «τά τοῦ οἴκου της». Μέσα στό ναό νά τελεί ό,τι τελεί και βέβαια εκείνο πού ένδιαφέρει είναι νά μή βρίσκεται στό δημόσιο βίο. Έτσι δέν πρέπει νά μιλάει γιά τήν άρχή και τό τέλος τής ζωής τοῦ ανθρώπου, τόν θάνατο και τά μετά άπ' αύτόν, γιά τόν γάμο, τήν οίκογένεια, τό σχολείο, τήν διαπαιδαγώγηση τών παιδιών, τήν ιστορία, τήν έλληνική γλώσσα, τόν πολιτισμό, τά έθνικά θέματα, τήν Εὐρώπη, τόν κόσμο. Θέλουν νά έχει κλειστό τό στόμα της. Νά μήν έπεμβαίνει στά ζωτικά και κεφαλαιώδη ζητήματα τής ζωής τοῦ ανθρώπου και νά μήν συμβουλεύει όταν διαπράττονται ανθρώπινες άβελτηρίες.

*

Μία όμως τέτοια θέση γιά τήν Έκκλησία είναι σέ λάθος βάση. Και τοῦτο, γιατί ή άγνοια είναι μεγάλη και καθωριστική. Και πώς νά μήν είναι, όταν άπουσιάζει ή παιδεία, ή μόρφωση περί τής Έκκλησίας, ή καλλιεργημένη συνείδηση, ή βίωση τής άλλης πραγματικότητας πού είναι ή Έκκλησία.

Όφείλουμε, λοιπόν, νά είμεθα πολύ προσεκτικοί. Δέν είναι εύκολο νά όμιλοῦμε γιά τήν Έκκλησία, ούτε στατιστικές νά κάμνουμε, ούτε συγκρίσεις μ' άλλους χώρους ή ιδεολογίες ή καταστάσεις κοσμικού ή πολιτειακού τύπου. Η Έκκλησία ξεφεύγει άπ' όλα αύτά. Είναι κάτι άλλο. Δέν μπορούμε νά μετρήσουμε τά έπιτεύγματά της μέ τήν συνήθη αριθμητική ή νά τήν όριοθετήσουμε μέ κριτήρια τών μέσων κοινωνικής δικτύωσης.

*

Έτσι μέ τά παραπάνω δεδομένα, είναι πολύ χαρακτηριστικό ότι αδυνατοῦμε νά όρίσουμε τί είναι Έκκλησία. Δέν μπορούμε νά δώσουμε ένα όρισμό, όπως σ' άλλα θέματα ή αντικείμενα τοῦ έπιστητοῦ κόσμου. Γι' αύτό τόσο στήν Άγία Γραφή όσο και στήν πατερική γραμματεία χρησιμοποιούνται περισσότερο περιγραφικές

εἰκόνες πρὸς δήλωση τῆς Ἐκκλησίας. Ὅπως π.χ. ποίμνη, ἄμπελος, γεώργιον, λυχνία, οἶκος, οἰκοδομή, σκηνή, πύργος, βασιλεία, νέα Ἱερουσαλήμ, μήτηρ, ἀλλὰ καὶ ἐκφράσεις ὅπως λαὸς τοῦ Θεοῦ, κοινωνία ἁγίων, σῶμα Χριστοῦ. Συνεπῶς ὑπάρχει μία ἀδυναμία τοῦ ἀνθρώπου νὰ εἰσδύσει καὶ κατανοήσῃ τό τί εἶναι Ἐκκλησία. Παραμένει μυστήριον, ὅχι ὅτι εἶναι κάτι τό κρυφόν καὶ μυστηριῶδες, ἀλλὰ μυστήριον ὑπὸ τὴν πνευματικὴ ἔννοια τοῦ ὅρου, ἀκριβῶς γιατί συνάπτεται μέ τό Θεό. Ἔπειτα, καί μόνον νὰ ἐμβαθύνουμε στήν παύλειον ἐξεικόνιση τῆς Ἐκκλησίας ὡς «σώματος Χριστοῦ», ὅπου Κεφαλή Αὐτός Οὗτος ὁ Χριστός καί μέλη τοῦ σώματος οἱ πιστοί, φθάνει τοῦτο, γιατί δέν μπορούμε νὰ κάνουμε κάτι ἄλλο, παρά νὰ σταθοῦμε μέ ιερότατο δέος ἀλλὰ καί ἥθος ταπεινοφροσύνης ὑπακούοντας στό θεῖο θέλημα τῆς θεοίδρυτης Ἐκκλησίας. Ὁ ἱερός Δαμασκηνός θά γράψῃ, ἐν προκειμένῳ, ὅτι «στῦλος ἐστὶ τῆς οἰκουμένης ἡ Ἐκκλησία· καί μυστήριον ἐστὶ καί μέγα καί εὐσεβείας μυστήριον καί ὁμολογουμένως, οὐ ζητουμένως. Ἀναμφίβολον γάρ ἐστὶ» (PG 95, 1008).

Κατ' ἀκολουθίαν Ἐκκλησία δέν εἶναι ὁ ἕνας. Εἴμαστε ὅλοι μας. «Οὗ γάρ εἰσι δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τό ἐμόν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν» (Ματθ. 18,20) θά μᾶς πεῖ ὁ Χριστός. Εἶναι τελικὰ σύναξη τῶν πιστευόντων στόν Χριστό. Γι' αὐτό, γιά νὰ ἐννοήσῃ κάποιος τὴν Ἐκκλησία πρέπει πρῶτα νὰ ἐννοήσῃ καί βιώσῃ τόν Χριστό. Ἔτσι καί αὐτός πού τὴν ἀμφισβητεῖ, τὴν ἀντιμάχεται, λέει ὅτι δέν τὴν θέλει, τὴν πολεμᾷ χωρὶς νὰ ξέρεῖ βαθύτερα γιατί τό κάνει αὐτό, εἶναι στήν Ἐκκλησία ἀλλὰ βέβαια «οὐ κατ' ἐπίγνωσιν». Ἔπειτα εἶναι λάθος ἡ τοποθέτηση: «Ἐγὼ ἢ ἐσύ καί ἡ Ἐκκλησία». Ἡ Ἐκκλησία δέν εἶναι ἀπέναντι, δέν εἶναι ὁ ἄλλος μονάρχος του. Ἐγώ, ἐσύ καί ὁ ἄλλος εἴμαστε Ἐκκλησία. Ὅλοι μαζί εἴμαστε Ἐκκλησία. Εἶναι ἡ αὐθεντικὴ οἰκογένεια τοῦ Θεοῦ, οἱ οἰκεῖοι τοῦ Θεοῦ, γιατί ἐνός πατέρα εἴμαστε τέκνα. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι, ὡς λέγει ἕνα ἀρχαῖο κείμενο, «Θεοῦ φυτεία» (Ἀποστ. Διατ.).

Καὶ ὀφείλουμε νὰ γνωρίζουμε, ἐν προκειμένῳ, ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι Μία, γιατί μία ἡ Κεφαλή αὐτῆς, ὁ Χριστός καί στή συνέχεια μία εἶναι ἡ πίστη καί ἕνα εἶναι τό βάπτισμα καί εἶναι ἀκόμη καί Ἁγία, γιατί Ἅγιος καί Ἀναμάρτητος ὁ Χριστός καί ἔχει σκοπὸ τόν ἐξαγιασμό τῶν μελῶν τῆς καὶ κατέχει τό πλήρωμα τῆς ἀληθείας, ἔχει τοὔτέστιν τὴν ιδιότητα τῆς Καθολικότητος καί ἐκτείνεται σ' ὅλους τοὺς αἰῶνες καί σ' ὅλη τὴν οἰκουμένη ἀλλὰ καί Ἀποστολικὴ ἐπειδὴ συνεστήθη ἀπὸ τόν Πρῶτον Ἀπόστολον, τόν Χριστό, πού ἀπέστειλε στή συνέχεια τοὺς μαθητὲς Του ὡς Ἀποστόλους νὰ κηρύξουν τό Εὐαγγέλιον. Ἔτσι ὁ Χριστός εἶναι ὁ «ἀκρογωνιαίος λίθος», ἀφήνοντας ὡς συνεχιστὲς τοὺς Ἐπισκόπους κατὰ τὴν τάξιν τῆς ἀποστολικῆς διαδοχῆς.

Ἔπειτα ὁ λόγος τῆς Ἐκκλησίας δέν εἶναι λόγος ψεύτικος, εἰκονικός ἀλλὰ ἀλήθειας

καί μόνον αὐθεντικός κατά τήν διακήρυξη τοῦ Χριστοῦ «ἐγώ εἰμι ἡ ὁδός, ἡ ἀλήθεια καί ἡ ζωή» (Ἰω. 14,6). Ὁ λόγος τῆς Ἐκκλησίας δέν εἶναι ἀντιεπιστημονικός ἀλλά καταφατικός στήν πρόοδο τῆς ἐπιστήμης γιά τό καλό τῆς ἀνθρωπότητας, καθ' ὅτι στό «ἐργάζεσθαι καί φυλάττειν» πού εἶπε ὁ Θεός στόν ἄνθρωπο, κρύπτεται ἡ εὐλογία τῆς ἐπιστήμης ἀλλά καί σ' αὐτή τήν φράση τῆς Σοφίας Σειράχ «ἔδωκε ὁ Θεός τήν ἐπιστήμη» (κεφ. 38,1 ἐπ). Ὁ λόγος τῆς Ἐκκλησίας δέν εἶναι ρατσιστικός, ἀκριβῶς γιατί τό Εὐαγγέλιο μᾶς παραδίδει τήν ἐντολή «πορευθέντες....μαθητεύσατε πάντα τά ἔθνη» (Ματθ. 28,9) καί «ἔσεσθέ μοι μάρτυρες ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς» (Πράξ. 1,8). Ἀγκαλιάζει ὅλους ἀνεξαιρέτως τούς ἀνθρώπους, ὅπου γῆς. Ὁ λόγος τῆς Ἐκκλησίας δέν εἶναι μισαλλόδοξος, μέ καμμία ἐκφορά ρητορικῆς μίσους. Εἶναι λόγος ἀγάπης, συμπάθειας, λόγος παράκλησης, παραμυθίας, γιατί ξέρει ὅτι ὁ Κύριος εἶπε τό: «Οὐκ ἤλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλά ἁμαρτωλούς εἰς μετάνοιαν» (Ματθ. 9,13).

Ὁ λόγος τῆς Ἐκκλησίας δέν εἶναι ἀντίθετος, οὔτε φειδωλός στά ἀνθρώπινα δικαιώματα, γιατί πρώτη ἡ Ἐκκλησία μίλησε, στήριξε καί σφράγισε τά ἀτομικά – ἀνθρώπινα δικαιώματα μέ τό «οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος, οὐδέ Ἕλλην, οὐκ ἔνι δοῦλος, οὐδέ ἐλεύθερος, οὐκ ἔνι ἄρσεν ἢ θῆλυ· πάντες γάρ ὑμεῖς εἷς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (Γαλ. 3,28). Μετά, πολύ ἀργότερα φάνηκαν οἱ νομικές διατάξεις καί διακηρύξεις. Ὁ λόγος τῆς Ἐκκλησίας δέν εἶναι σκοταδιστικός ἀλλά ὅλος φῶς, γιατί «ὑμεῖς ἐστε τό φῶς τοῦ κόσμου» καί ὁ Χριστός διεκήρυξε: «Ἐγώ εἰμι τό φῶς τοῦ κόσμου» (Ἰω.8,12) καί ὅπου κι ἂν πῆγε τό Εὐαγγέλιο τῆς Ἐκκλησίας, ἐκεῖ δημιουργήθηκε καί στερεώθηκε ὁ ἀληθινός πολιτισμός τῶν ἀνθρώπων.

Καί προπαντός, ὁ λόγος τῆς Ἐκκλησίας δέν εἶναι πρόσκαιρος, φευγαλέος, ἀτελής. Εἶναι λόγος αἰώνιος, καθ' ὅτι ἔχει γραφεῖ ὅτι «ρῆματα ζωῆς αἰωνίου ἔχει» (Ἰω.6,68) ὁ Κύριος καί ἀκόμη εἶναι «πλήρωμα τοῦ νόμου» ὁ λόγος Του καί τό φοβερότερο πού εἶπε ὁ Χριστός ὅτι «ὁ οὐρανός καί ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δέ λόγοι μου οὐ μή παρέλθωσι» (Ματθ. 24,35).

Γι' αὐτό καί ἡ Ἐκκλησία σκοπό ἔχει καί μόνο τήν σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Καί ὅταν λέμε σωτηρία ἐννοοῦμε τήν λύτρωση ἀπό τό κακό, τήν ἁμαρτία. Τόν ἁμαρτωλό ἀγαπᾷ καί τήν ἁμαρτία ἀποκηρύττει. Γι' αὐτό καί ἔρχεται ἡ Ἐκκλησία καί προσλαμβάνει τήν ἁμαρτωλή ἀνθρώπινη φύση γιά νά τήν ξαναπλάσει καί γιά νά τήν θεώσει. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἔχει ξεστρατίσει ἀπό τόν δρόμο τοῦ Θεοῦ, ἡ Ἐκκλησία βοηθᾷ τόν ἄνθρωπο νά βρεῖ τήν σώζουσα ἀλήθεια, νά μετανοήσει, νά ἐπιστρέψει στό θεϊκό σπίτι.

Ἡ Ἐκκλησία δέν μισεῖ τόν ἁμαρτωλό. Τήν ἁμαρτία ἀποστρέφεται. Τόν «πεπτωκότα» δέν τόν ἀπεχθάνεται, δέν τόν διώχνει. Τόν ἀνακαλύπτει πίσω ἴσως ἀπό τήν κολόνα πού τύπτει τό στήθος καί λέγει: «Ὁ Θεός ἰλάσθητί μοι τῷ

ἁμαρτωλῶ». Καί τόν φέρνει ἐνώπιον τοῦ Χριστοῦ. Καί ἀπό κεῖ καί πέρα ἀναλαμβάνει ὁ Χριστός. Φέρει περιστάσεις, γεγονότα πού κανείς δέν μπορεῖ νά προβλέψει. Εἶναι τοῦ Θεοῦ πλέον ἡ πνευματική ἐργασία.

Ἔτσι ἡ Ἐκκλησία ξέρει καί βρίσκει πάντα τό κατάλληλο φάρμακο, θά λέγαμε, γιά τήν κάθε περίπτωση, «τοῖς πᾶσι γινομένη τά πάντα, ἵνα πάντως τινάς σῶση» (Α΄ Κορ. 9,22). Δέν στέκεται μακριά ἀπό τίς δυσκολίες καί τίς δοκιμασίες τοῦ κόσμου. Σκύβει στίς πληγές, ὡς ἄλλος Καλός Σαμαρεΐτης, ζώνεται τό «λέντιον», προσφέρει ἀνιδιοτελεῖ καί ἀνυπόκριτη ἀγάπη, μά προπαντός λέγει τήν ἀλήθεια. Διδάσκει τήν ἀλήθεια. Κατηχεῖ τούς ἀνθρώπους. Δέν κηρύττει ἕνα κούφιο μοντερνισμό, οὔτε μία ξηρά παρελθοντολογία. Δέν εἶναι συντηρητική, οὔτε φιλελεύθερη. Εἶναι παραδοσιακή καί ἀγιοπνευματική. Ἡ Ἐκκλησία δέν πολιτεύεται, οὔτε φτιάχνει κόμματα. Εἶναι πάνω ἀπ' αὐτά τά σχήματα τοῦ κόσμου τούτου. Καί ἡ Ἐκκλησία ὑπάρχει γιά νά διακονεῖ τόν ἄνθρωπο. Ἄν ὁ Χριστός, ἡ Κεφαλή τῆς Ἐκκλησίας «οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλά διακονῆσαι καί δοῦναι τήν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντί πολλῶν» (Ματθ. 20,28), πόσο μᾶλλον ἡ Ἐκκλησία! Ὁ ρόλος της εἶναι ἡ ἐφαρμογή τῶν λόγων τοῦ Ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου γιά τόν καθένα, τό: «πτερῶσαι ψυχὴν, ἀρπάσαι κόσμου καί δοῦναι Θεῷ».

Ἔτσι ἡ Ἐκκλησία εἶναι νύκτα – μέρα κοντά στόν ἄνθρωπο. Διανυκτερεύει, ὡς ἄλλο θεραπευτήριον, πανδοχεῖο ἐλέους καί χάριτος. Στό ἐρώτημα: Τί κάνει ἡ Ἐκκλησία; ἡ ἀπάντηση εἶναι: Θεραπεύει τόν ψυχικά ἄρρωστο ἄνθρωπο. Ἀφουγκράζεται τόν πόνο. Περιμένει τούς «κοπιῶντες καί πεφορτισμένους». Ἄλλωστε στά Ἱερά Εὐαγγέλια δέν γίνεται ἀναφορά μόνο στοὺς μαθητές. Ἐκεῖ βρίσκουμε τόν ἐκατόνταρχο, τήν Χαναναία, τήν συγκύπτουσα, τήν ἁμαρτωλὴ γυναῖκα, τόν ἄσωτο, τόν Ζακχαῖο, τόν ληστή καί αὐτόν τόν προδότη, τόν Ἰούδα. Ὁ Φιλάνθρωπος καί Πανάγαθος Θεός «πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι καί εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν» (Α΄ Τιμοθ. 2,4). Ἀλλά ξέρει ἡ Ἐκκλησία, αἰῶνες τώρα, νά μεταμορφώνει τούς ἀνθρώπους, νά ἐμπλουτίζει λαούς, νά φέρνει τήν καλὴ ἀλλοίωση τῶν ψυχῶν. Αὐτό συνιστᾷ τό ὑπέρλογο μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας.

Αὐτός εἶναι ὁ ρόλος τῆς Ἐκκλησίας καί στόν σύγχρονο κόσμο. Ἡ σωτηρία τῆς ψυχῆς καί ἡ ἐπάνοδος στόν κῆπο τῆς Ἑδέμ, στή Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν. Ἄλλωστε, ὡς γράφει, ἡ πρὸς Διόγνητον ἐπιστολή, ὅλοι εἴμεθα σέ τούτη τήν γῆ, «ὡς πάροικοι».

Ἀλλά πὼς μπορεῖ νά καταλάβει τήν Ἐκκλησία ὁ «ἀμύητος»; Δέν μπορεῖ νά τήν καταλάβει καί τοῦτο συμβαίνει, γιατί δέν ἔχει τούς ἄλλους ὀφθαλμούς, ἐκείνους τοῦ Πνεύματος, τούς ἐσωτερικούς τῆς ψυχῆς, ὥστε νά μπορέσει νά δεῖ τί εἶναι καί τί κάνει ἡ Ἐκκλησία. Πὼς νά ἐρμηνεύσει τήν θεία διδασκαλία, πὼς νά ἐννοήσῃ ἕνα μέγα Ἀπόστολο τῶν Ἑθνῶν Παῦλο, πὼς νά εἰσέλθῃ «ἐνδον» τοῦ γράμματος τῆς

Ἀγίας Γραφῆς ἢ πῶς νά εἰσδύσει στή σοφία τῶν ἁγίων θεοφόρων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Ἔτσι ἐξακολουθεῖ νά θεωρεῖ τήν ἠθική τῆς Ἐκκλησίας, ἠθικολογία, τήν δογματική διδασκαλία, δογματισμό καί τήν ἁμαρτία ἀνύπαρκτη καί τό κήρυγμα περί αὐτῆς, ρητορική μίσους.

Παράδοξα πράγματα θά πεῖ κάποιος. Ναί, γιατί ἡ Ἐκκλησία δέν ἐξαντλεῖται στά ἐξωτερικά, στά βλεπόμενα. Εἶναι πέρα ἀπό τά ὁρατά, ὅπου εἶναι ἀοράτως παρών ὁ Χριστός καί τό Ἅγιον Πνεῦμα, ἡ ψυχὴ τῆς Ἐκκλησίας, πού ἐνεργεῖ τά πάντα.

*

Εἶναι, ἐπὶ πλέον, ὅλως λανθασμένες καί οἱ ἀπόψεις ὅτι:

α) «Ἐγώ πιστεύω στό Χριστό ἀλλά δέν δέχομαι τήν Ἐκκλησία». Ὅμως δέν ὑπάρχει Χριστός χωρὶς τήν Ἐκκλησία, γιατί «συμπάσης Ἐκκλησίας στέφανος ὁ Χριστός», θά πεῖ ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς.

β) Λέγεται ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἐμπορεύεται τρόπον τινὰ τήν ἐνοχὴ στοὺς ἀνθρώπους καί τόν φόβο τοῦ Θεοῦ. Ἀλλά ἀμέσως τίθενται τά ἐρωτήματα: Γιατί ὑπάρχει ἡ ἐνοχὴ στὸν ἄνθρωπο καί στή συνέχεια δέν θά πρέπει νά ἔχουμε φόβο Θεοῦ, ἀφοῦ «ἀρχὴ σοφίας φόβος Κυρίου»; Ἄλλωστε, ἐκεῖνος πού φοβᾶται, ἐπειδὴ νοιώθει ἔνοχος, εἶναι φανερό, ὅτι δέν ἔχει γίνει τέλειος στήν ἀγάπη πρὸς τόν Θεό.

γ) Ὑπάρχει, ἐπίσης, τό θεώρημα ὅτι τό δόγμα καί ἡ βιβλικὴ ἰδεολογία εἶναι ἰσχυροὶ ἀνασταλτικοὶ παράγοντες γιὰ τήν πρόοδο τῆς κοινωνίας. Τί εἶναι ὅμως πρόοδος; Καί μία κοινωνία γιὰ νά προοδεύσει ἀληθινὰ καί οὐσιαστικά, δέν χρειάζεται στό οἰκοδόμημά της γερά θεμέλια; Ἡ Ἁγία Γραφή καί τά ἐξ αὐτῆς δόγματα πίστεως, αὐτό εἶναι ἀκριβῶς, θεμέλια. Ἐκτός ἂν θέλουμε ἄθεη κοινωνία. Τότε ὅμως θά δεχθοῦμε καί τίς συνέπειες.

δ) Ὅταν, ἐπὶ πλέον, ἐμφανίζεται ἓνα δύσκολο ζήτημα στή κοινωνία, ἀμέσως χωρὶς βαθύτερη σκέψη λέγεται ἡ τυποποιημένη πιά φράση: «Νά γίνει χωρισμός Ἐκκλησίας καί Πολιτείας». Ἀλλά, ἐν προκειμένῳ, ἐμφανίζεται μεγάλη προχειρότητα καί ἄγνοια τῶν δύο αὐτῶν μεγεθῶν. Τί νά χωρίσεις; Τήν μάνα τοῦ Γένους στά δύο; Καί στή χώρα μας ὑφίσταται μία ὄντολογικὴ ἰδιαιτερότητα πού εἶναι ἡ ζύμωση τοῦ Ἑλλήνα μέ τήν Ὁρθοδοξία καί ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τήν φύση της ἔχει τήν ἰδιότητα νά συνδέει τοὺς ἀνθρώπους καί ὄχι νά τοὺς χωρίζει. Ἄλλωστε ἡ Ἐκκλησία ὑπάρχει πρὸ τοῦ Κράτους καί εἶναι αὐτὴ πού διαφυλάττει τελικὰ τήν ἐλληνορθόδοξη συνείδησή μας. Αὐτό εἴμαστε.

Καί ε) Νομίζουν μερικοὶ ὅτι ὠρισμένα θέματα πού ἔχουν σχέση μέ τήν ἠθικὴ ὑπόσταση τοῦ ἀνθρώπου, ὅ,τι αὐτά ἔχουν κλείσει ὁριστικὰ μέ νομικὲς διατάξεις.

Τό κλείσιμο ὅμως αὐτό εἶναι νομιζόμενο, καθ' ὅτι ἀπό τήν δημοσίευση τοῦ νόμου καί τήν ἐφαρμογή του ἡ ἐμπειρία τῆς ζωῆς ἔχει δείξει ὅτι ἀπό τότε ἀρχίζουν τά οὐσιαστικά ἀνθρώπινα προβλήματα ἢ ψυχικά τραύματα, γιατί τά θέματα αὐτά δέν ἐπιλύονται μέ τό τεχνητό ἀνθρώπινο νόμο ἀλλά μέ τόν πνευματικό νόμο. Αὐτό τόν νόμο πού κατέχει τό «εἶναι τῆς Ἐκκλησίας».

Ἀλλά θά πρέπει καί κάτι ἐπί πλέον νά γνωρίζουμε: Ὅτι ἡ φοβερότερη πίκρα καί τραγωδία γιά τήν ζωή τοῦ ἀνθρώπου γεννᾶται ἐκεῖ, ὅπου λείπει ὁ ναός καί ἔχει σιγήσει ὁ ἦχος τῆς καμπάνας. Καί τοῦτο, γιατί ὁ ἄνθρωπος εἶναι πλασμένος γιά τό Θεό. Συγγενεύει μαζί Του καί τόν ἀναζητᾷ ἡ ψυχή του διηνεκῶς.

Τό μεῖζον ἀκριβῶς πρόβλημα γιά μία κοινωνία εἶναι νά μή τεθεῖ ἡ Ἐκκλησία στή γωνία. Ἄν ὅμως τεθεῖ, δέν χάνει τότε ἡ Ἐκκλησία. Ἡ κοινωνία θάχει τόν βάσανο καί ὁ ἄνθρωπος θά θητεύει στό ἀνυποψίαστο γιά τήν ἀλήθεια τῆς ὠραιότητας τῆς Ἐκκλησίας, στό ἀνακόλουθο τοῦ θείου θελήματος καί στό ἀκόρεστο τῆς ὑλιστικῆς νοοτροπίας. Θά ἰσχύει τότε τό ψαλμικόν: «Ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὢν οὐ συνῆκε, παρασυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις καί ὠμοιώθη αὐτοῖς» (Ψ. 48,13). Παρά ταῦτα στόν ἐκκοσμικευμένο κόσμο ὑπάρχει ἡ ρίζα τῆς πίστεως. Δέν ἔχει μετατεθεῖ ἡ λυχνία τῆς Ἐκκλησίας. Ἴσως μπορεῖ αὔριο. Ἀλλά ἄς ἀναλογισθοῦμε στό σημεῖο αὐτό τούς τρεῖς σταυρούς τοῦ Γολγοθᾶ. Ὁ ἕνας ἐκπροσωπεῖ τήν ἄρνηση. Ὁ ἄλλος τήν μετάνοια. Καί ὁ τοῦ Χριστοῦ τήν σωτηρία. Αὐτές οἱ καταστάσεις ὑπάρχουν καί μᾶς προσκαλοῦν σέ οὐσιαστικότερη σκέψη.

*

Προβάλλει, συνεπῶς, ὡς ἀπόλυτη ἀνάγκη νά παύσουν οἱ λανθασμένες θεωρίες γιά τήν Ἐκκλησία. Θᾶναι πνευματική κατάκτηση ἡ κατανόηση τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλωστε, ὡς λέγει ὁ ἱερός Κυπριανός, «δέν δύναται κάποιος νά λέγει ὅτι ἔχει Πατέρα τόν Θεό, ὁ μή ἔχων μητέρα τήν Ἐκκλησία». Καί ἔπειτα, «οὐδεὶς σοφώτερος τῆς Ἐκκλησίας» καί βέβαια γνωρίζει ἐκείνη νά περιμένει, νά ὑπομένει, νά προσεύχεται, νά διορθώνει καί νά ἐπαναφέρει τήν χάρι. Ἄραγε, θά οἰκειοποιηθοῦμε τήν τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστόμου προτροπή: «Μένε ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ». Ἡ πρόσκληση εἶναι συνεχῆς.